

RINGERIKE, ASKER OG BÆRUM TINGRETT

DOM

Avsagt: 08.05.2025 i Ringerike, Asker og Bærum tingrett, Sandvika

Saksnr.: 24-100851TVI-TRAB/TSAV

Dommer: Tingrettsdommer Tarjei Istad

Saken gjelder: Regress etter skade forårsaket av brudd på kommunal vannledning

Gjensidige Forsikring ASA

Advokat Vibeke Stiansen

mot

Bærum kommune

Advokat Henrik Aakrann

DOM

Saken gjelder spørsmål om kommunale abonnementsvilkår for vann og avløp gjelder ved skade i hovedvannledningen, ikke i tilknytningsledningen inn til abonnent. I bekreftende fall er det spørsmål om ansvarsbegrensningen i vilkårene kan gjøres gjeldende når ansvarsgrunnlaget er vannressursloven § 47 annet ledd bokstav d).

Sakens bakgrunn

05.07.22 ble det oppdaget skade etter at det var brudd i kommunal vannledning i Pelvikvegen på Snarøya i Bærum kommune. Vann rant i veien og inn i huset og kjelleren til Axel og Nanna Rein Barstad i Pelvikvegen 27 på Snarøya. Ledningsbruddet var ikke i Barstad sin tilknytningsledning til ledningsnettet, men i hovedledningen som går over naboeiendommen i Pelvikvegen 29.

Barstad hadde bygningsforsikring i Gjensidige Forsikring ASA ('Gjensidige'). Gjensidige har betalt ut forsikringsoppgjør og hatt utlegg med totalt 521 813 kroner, hvorav utgifter til skadesaneringsselskapet Recover utgjør kr 18 816, mens det øvrige er utbetaling for skadet og ødelagt innbo. Kravet er justert til 518 050 kroner, etter at forsikringstakers eget arbeid med saken er tatt ut.

Gjenstandene som ble skadet ble lagret under lagringshøyde 100 mm over gulvet, for det meste rett på gulvet.

Gjensidige krevde 27.07.22 regress fra Bærum kommune. Kommunen svarte 27.10.22:

«Viser til regressvarsel datert 27/7-2022.

Natt til 5/7-2022 hadde Bærum kommune et stort vannledningsbrudd i Pelvikveien. I følge den tilsendte skaderapporten skal Pelvikveien 27 ha fått vann inn i boligens kjeller, men det meste av vannet ble raskt drenert ut igjen. Skadebegrensningsfirma skal ha kommet til boligen 6/7-2022.

Vannledningsbruddet var utenfor Pelvikveien 29. Vann og avløp registrerte store mengder vann før lekkasjen ble avstengt etter et par timer.

Ut fra de opplysninger som foreligger ser det ut til at Bærum kommune er ansvarlig for den oppståtte vannlekkasjen.

Dokumentert regresskrav med nummererte vedlegg stiles til Bærum kommune Vann og avløp. Kravbrevet må henviser til nevnte skade. Videre må det fremgå hvilket

totalbeløp som kreves og eventuelt andel merverdiavgift som inngår i dette.

Kontonummer og gjerne KID-nummer må fremgå.»

Gjensidige fremsatte krav på 518 050 kroner i brev 18.04.23.

Kommunen avviste senere erstatningsansvar, se blant annet svar på søksmålsvarsel 20.12.23.

Gjensidige innga stevning 25.06.24, kommunen innga tilsva 09.09.24. Det ble inngitt ytterligere prosesskriv, og hovedforhandling ble avholdt i tinghuset 29.04.25, det vises til rettsboka.

Gjensidiges påstandsgrunnlag

Gjensidige trer inn i kravet som Barstad har mot Bærum kommune etter det ulovfestede prinsippet om at den som har dekket en annens forpliktelse, kan kreve regress (subrogasjon).

Bærum kommune er erstatningsansvarlig uten hensyn til skyld iht. vannressursloven § 47 annet ledd bokstav d).

Bærum kommune kan ikke fraskrive seg det objektive ansvaret etter vannressursloven § 47 bokstav d) ved abonnementsvilkår i sanitærreglement, prinsipalt fordi skaden ikke har tilknytning til kontrakten mellom Barstad og kommunen siden den ikke er skjedd på ledningen inn til skadelidte, men på den kommunale hovedledningen. Skaden er utenfor kontrakt, jf. vannledningsdommen i Rt. 1905 s. 715, og da gjelder ikke begrensningen. Skaden skjer uavhengig av tilknytning, og ansvaret må bli det samme som om den hadde skjedd hos beboer som ikke er knyttet til vann- og avløpsanlegget. Det er ikke sammenheng mellom at Barstad har knyttet seg til ledningen og skaden.

Subsidiært har kommunen uansett ikke anledning til å fraskrive seg ansvaret i denne saken, jf. Rt. 2014 s. 656 (Moldedommen). Moldedommen gjelder forurensningslovens § 24 og gjaldt stein i stikkledning inn til huset. Den gir derfor ikke grunnlag for å begrense ansvar ved skade etter brudd i kommunal hovedvannledning. Dommens avsnitt 46 gjelder ut fra uttrykkelig vurdering av forurensningslovens § 24. Ansvarsgrunnlaget i vannressurslovens § 47 annet ledd bokstav d) gjelder i motsetning til forurensningslovens § 24 uavhengig av årsak, slik at Moldedommens uttalelser om ansvarsbegrensninger ikke har overføringsverdi til ansvar etter vannressursloven § 47. Dersom det tillates ansvarsfraskrivelser for det helt objektive ansvaret som er oppstilt i vannressursloven, vil det rokke ved den grunnleggende risikofordelingen som lovgiver har oppstilt ved å angi at «tiltakshaver» skal bære ansvar for de forhold som er ramset opp i vannressursloven § 47 bokstav a – f. Uten sikre rettskilder for at lovgiver har sett for seg en adgang til å fraskrive seg ansvaret etter vannressurslovens § 47, bør retten ikke åpne for dette.

Bærum kommune har også objektivt ansvar etter naboloven §§ 9 jf. 2. Vurderingstema for om noe er «urimelig eller uturvande» etter § 2 er resultatet, ikke aktiviteten, jf. HR-2023-2420-A avsnitt 59. Kommunen har lagt vannledningen på naboeiendommen til Barstad, og den volder skade på kjelleren hos Barstad som er i strid med § 2. Kommunen må erstatte skaden overfor Barstad og har ikke rettslig grunnlag for å oppstille begrensning i det.

Det er årsakssammenheng mellom ledningsbruddet og skadene Gjensidige har erstattet for Barstad. Erstatning fastsettes etter rettens skjønn.

Det er ikke grunnlag for å sette ned erstatningsbeløpet ut fra skadelidtes medvirkning. Barstad har ikke utvist skyld ved å lagre de aktuelle gjenstandene midlertidig på gulvet i en kjeller de jevnlig fuktmålte. Det var heller ikke alternativ lagring blant annet siden loftet var fylt opp.

Gjensidiges Forsikring ASA sin påstand

1. Bærum Kommune betaler erstatning til Gjensidige Forsikring ASA fastsatt etter rettens skjønn.
2. Bærum Kommune betaler forsinkelsesrente regnet fra 18.5.2023 til betaling skjer.
3. Gjensidige Forsikring ASA får dekket sakens kostnader.

Bærum kommunes påstandsgrunnlag

Gjensidige er avskåret fra å kreve erstatning som følge av ansvarsbegrensningene i Bærum kommunes standard abonnementsvilkår pkt. 3.14 syvende ledd kulepunkt 2 og 3.

Kommunen kan oppstille ansvarsbegrensninger for skader fra kommunale vannledninger, såfremt ansvarsbegrensningene er i samsvar med rammene som er fastsatt gjennom rettspraksis. Rt. 1905 s. 715 må tolkes i lys av blant annet at det var helt generell ansvarsfraskrivelse og ikke allmenn tilknytningsplikt. Nå er det tilknytningsplikt, adgang til å tegne forsikring mot slik skade og kommunal vannledning er helt nødvendig infrastruktur for å kunne levere vann gjennom tilknytningsledningene. Den kommunale vannledningen har derfor slik tilknytning til kontraktsgjenstanden at vilkårene gjelder.

Adgangen til å fraskrive seg ansvar er tilsvarende etter vannressursloven og naboloven som etter forurensningsloven, jf. Rt. 2014 s. 656 avsnitt 46. Noe annet ville undergrave hele ansvarsbegrensningene.

Det er ikke anledning til helt generell ansvarsfraskrivelse, jf. Rt. 2011 s. 1304, men begge ansvarsbegrensningene har begrenset rekkevidde, ivaretar tungtveiende saklige behov og rokker ikke ved den grunnleggende risikofordelingen det objektive ansvaret er uttrykk for.

Når det gjelder rekkevidden av ansvarsbegrensningen kulepunkt 2, må det etter kommunens syn anses som uvanlig og uaktsomt å oppbevare en rekke av gjenstandene det er krevd erstatning for i den aktuelle kjelleren.

Hvis det er grunnlag for erstatning, er det ikke fremlagt dokumentasjon som sannsynliggjør tapet utover noen få skjermbilder av den oppgitte prisen for enkelte litografier. For gjenstandene det er mulig å gjøre en undersøkelse av verdien på, fremstår den oppgitte verdien for en rekke av gjenstandene for høy.

Under enhver omstendighet må erstatningen settes ned på grunn av skadelidtes medvirkning. Det må anses uaktsomt å plassere en rekke av gjenstandene det kreves erstatning for rett på gulvet ikke på hyller for eksempel.

Bærum kommunes påstand

1. Bærum kommune frifinnes.
2. Bærum kommune tilkjennes sakskostnader.

Rettens vurdering

Materielle spørsmål

Kommer kommunens abonnementsvilkår for vann og avløp til anvendelse ved brudd i hovedkloakkledningen?

Etter vannressursloven § 47 annet ledd bokstav d er tiltakshaver, dvs. kommunen for kommunale vannlednings del, erstatningsansvarlig på objektivt grunnlag («ansvarlig uten hensyn til skyld») «for skade fra vannledninger eller vanntunneler». Bestemmelsen viderefører det objektive ansvaret som ble kodifisert i vassdragsloven av 1940, ut fra det ulovfestede objektive ansvaret som ble slått fast av Høyesterett i Rt. 1905 s. 715.

Hovedspørsmålet i saken her er om Rt. 1905 s. 715 må forstås slik at kommunens abonnementsvilkår for vann og avløp, herunder ansvarsregulering i disse, ikke gjelder når skaden skjer i kommunens hovedvannledning fordi den ikke er gjenstand for kontrakten mellom abonnent og kommune. Retten kommer tilbake til det nedenfor, men tar utgangspunkt i vilkårene.

Bærum kommune har, som mange andre kommuner, vedtatt Kommunenes Sentralforbund (KS) sine standard abonnementsvilkår for vann og avløp. I saken her er 2. utgave, 1. opplag, 2017, med kommentarer, fremlagt. Vilårene gjelder for private vann- og avløpsanlegg tilknyttet offentlige vann- og avløpsanlegg, og har som formål blant annet å regulere ansvarsforholdet mellom kommunen og abonnenten. Vilårene tar utgangspunkt i at de gjelder også ved skade på de kommunale ledningene, ikke bare de private tilknytningsledningene, ellers ville ikke ansvarsbegrensningene i pkt. 3.14 være aktuelle. Retten viser til at ansvarsgrunnlaget for kommunen ikke gjelder ved ledningsbrudd hos

abonnet, se Skoghøy, Det offentlige erstatningsansvar – noen grunnleggende problemstillinger, Liv, lov og lære – Festskrift til Inge Lorange Backer, 2016 pkt. 3.2 med notehenviisning:

«Ordlyden i § 47 andre ledd bokstav d rekker nokså vidt. Bestemmelsen må imidlertid anses begrenset til å gjelde skader fra tilførselsledninger fra vannleverandører. Om det skjer et ledningsbrudd hos en vannabonnet, må det falle utenfor det objektive ansvar etter bestemmelsen – uavhengig av om abonnenten benytter vannet til forbruk eller industriell produksjon.»

Pkt. 3.14 bestemmer innledningsvis:

«3.14 Ansvarsforhold

Kommunen har ansvaret for bygging, forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale ledninger for vann og avløp.

Abonnenten har tilsvarende ansvar for bygningens sanitærinstallasjoner og private vann- og avløpsanlegg.

Kommunen som anleggseier er ansvarlig, uten hensyn til skyld, for skade som avløpsledning eller vannledning volder. For skade fra avløpsanlegg som skyldes at kapasiteten ikke strekker til, er anleggseieren kun ansvarlig dersom han har utvist uaktsomhet og/eller forsett.»

Utgangspunktet er altså det objektive ansvaret som følger av vannressursloven § 47 annet ledd bokstav d. På avløpsområdet er lovfestingen i forurensningsloven § 24 a, for vannledningsbrudd i vannressursloven § 47 annet ledd bokstav d.

Begrensningen i kommunens ansvar ved blant annet ledningsbrudd følger senere i punkt 3.14:

«Kommunen er ikke ansvarlig for skader etter oversvømmelse i kjeller/lagerlokaler, andre næringslokaler eller boligareal som skyldes ledningsbrudd, kloakkstopp eller kapasitetsproblemer når skadetilfellene omfatter:

- Bygningsmessig innredning, innbo og løsøre i rom som brukes til varig opphold (boligformål) og/eller næringsvirksomhet, og som mangler nødvendig godkjenning av bygningsmyndighetene til slik bruk.
- Gjenstander som pga. sin verdi eller andre forhold er uvanlig eller uaktsomt å oppbevare på slike steder.
- Varer som er lagret under lagringshøyde 100 mm over gulv.
- Skader som kan knyttes til manglende vedlikehold og tilsyn av tilbakeslagsanordning.»

Etter rettens syn må gjeldende vann- og avløpsvilkår fra KS gjelde også den kommunale hovedvannledningen. Vilkårenes formål og oppbygging retter seg mot å fordele plikter, kostnader, ansvar mv. mellom kommune og abonnent for deres respektive deler av ledningsnett. Retten viser eksempelvis til fordelingen innledningsvis i pkt. 3.14 mellom kommunen og abonnent om hvilke deler de ha ansvar for, holdt opp mot hva er kommunalt og privat iht. pkt. 1.2 i vilkårene. Den kommunale og den private delen av ledningsnett er således en del av kontrakten mellom kommunen og abonnent, slik vilkårene er utformet i dag. Ved å knytte seg til det offentlige vann- og avløpsnett har den enkelte abonnent vedtatt disse vilkårene. At abonnenten i realiteten ikke har noen valgfrihet med hensyn til tilkobling, jf. plan- og bygningsloven § 27-1 annet ledd første punktum, hensyntas ved at kommunens adgang til ansvarsbegrensning er begrenset, se ovenfor.

I Rt. 1905 s. 715 ble Bergen kommune på ulovfestet grunnlag pålagt objektivt ansvar for skade som ble forvoldt på privat eiendom ved brudd på en kommunal vannledning. På den tiden skjedde tilknytning til offentlig vannledning i Bergen på anvisning fra stadsingeniøren, se Lov om Bygningsvæsenet i Bergen § 42 annet punktum, jf. Oth. Prp. No. 22 (1898) Angaaende ny Bygningslov for Bergen s. 44. Reglement og abonnents vedtakelse av disse er gjengitt slik i Høyesteretts dom:

«Spørgsmaalet er imidlertid, om ikke Indstevnte kontraktsmæssig maa ansees at have fraskrevet sig Adgang til Erstatning. I saa Henseende paaberaaber Appellanten sig det i Bergen gjældende «Reglement for Privates Adgang til Benyttelse af Bergens Vandværker». Særlig er citeret Reglementets Kap. I § 1 og Kap. III § 4. Den førstnævnte Bestemmelse er saalydende: «For Benyttelse af Vand fra Byens Vandværker gjælder de ved nuværende Reglement – med dets eventuelle senere Tillæg og Forandringer – fastsatte Bestemmelser. Iøvrigt bliver Forholdet mellem Kommunen som Vandværkets Eier og de private Forbrugere at bedømme efter de om Kontraktsforhold gjældende Retsregler, idet Reglements-Bestemmelserne og Regulativerne med deres eventuelle Tillæg og Forandringer saavel som Adgangen for Magistrat og Formandskab til at give specielle Bestemmelser angaaende Forholdet er Kommunens Vilkaar som Sælger af Vandet, hvilke uden Forbehold er at anse som vedtagne af vedkommende Huseier eller Vandkonsument ved Modtagelsen af Vandet». Reglementets Kap. III § 4 lyder saaledes: «For hændelig Skade, der fra de offentlige Vandledninger paaføres private Eiendomme eller Ledninger, saasom ved Brud, Lækager, faste Legemers Indhængen i og Tilstopning af Spisningsrørene eller deslige, er Kommunen uden Ansvar».

Det er paa det Rene, at der til Indstevnte, Hans Arnesens Bageri er indlagt Vand fra Bergens Vandledning. At der i den Anledning er udfærdiget noget specielt Kontraktsdokument er ikke oplyst og ikke paastaaet. Man maa derfor gaa ud fra, at der er forholdt efter Reglementets Kap. I § 2, hvorefter Indlæggelse af Vandledning til privat Eiendom sker efter en derom til Stadsingeniørkontoret indgaaet Anmeldelse. Spørgsmaalet er da, hvorvidt Hans Arnesen maa antages stiltiende at have underkastet sig Reglementets nævnte Bestemmelse i Kap. III § 4 om, at

Kommunen skal være uden Ansvar for hændelig Skade, der gennem Vandledningen rammer private Eiendomme.

I nærværende Tilfælde er det Vandværkets Hovedledning, ikke den fra Hovedledningen til den private Eiendom førende Biledning, der er sprunget læk og har voldt Skaden. Den indtrufne Begivenhed staar saaledes ikke i nogen faktisk Sammenhæng eller Forbindelse med det Kontraktsforhold, hvori Hans Arnesen gennem Indlæggelsen af Vand til Eiendommen er kommet til Kommunen. Men under disse Omstændigheder antages Reglementets Kap. III § 4 ikke at kunne faa Anvendelse, selv om den under andre Omstændigheder maatte ansees forbindende. Selv om vedkommende Huseier eller Konsument, hvad enten han har gjort sig bekjendt med Reglementet eller ei, maa være forberedt paa at underkaste sig dets Bestemmelser, saa langt som de tjener (cfr. Kap. I § 1) til at supplere de «om Kontraktsforholdet gjældende Retsregler», er dette en Ting for sig. Men for at han skulde kunne antages at have fraskrevet sig Rettigheder, der intet Udspring har i Kontraktsforholdet, maatte der andet og mere til end den stiltiende Vedtagelse af et Kontraktsforhold, der ligger i Anmeldelsen til Stadsingeniørkontoret om, at Vandledning ønskes indlagt til Eiendommen.»

Det var altså tale om et ensidig reglement med vidtgående ansvarsfraskrivelse som den private parten stilltiende skulle ha underkastet seg ved melding til stadsingeniøren om at han ønsket vannledning inn til bakeriet. Det måtte mer til, ifølge Høyesterett, for at han skulle ha fraskrevet seg så vidtgående rettigheter som i reglementet kapittel III § 4. Det, sammenholdt med ordlyden i det aktuelle reglementet og regelverket om tilknytning den gang, synes å være sentralt for at Høyesterett begrenset kontraktsforholdet mellom kommunen og Arnesen til ledningen inn til bakeriet. Etter tingrettens forståelse var heller ikke reglementet den gang en samlet regulering av ansvarfordeling mellom abonnent og kommune for hhv. privat og kommunal del av ledningsnett. Det var derfor ikke naturlig å se begge deler av nettet som kontraktsgjenstanden.

Utfallet i Rt. 1905 s. 715 har derfor liten overføringsverdi til hvordan vilkårene fra KS og hva som er kontraktsgjenstanden mellom abonnent og kommune i dag skal forstås, 120 år senere. Vilårene fra KS regulerer hele forholdet mellom abonnent og kommune og krav for både den private og den offentlige delen av ledningsnett. Vilårene vokter risikoen mellom partene ut fra senere rettsutvikling og at det i dag er tilknytningsplikt, og det fremgår av forordet at de er utarbeidet etter innspill fra privat og offentlig sektor og organisasjoner. Vilårene er klart ikke begrenset til å gjelde kun den enkelte abonnents tilknytning til den kommunale vannledningen, slik blant annet pkt. 3.14 er utformet.

En slik forståelse harmonerer etter rettens syn med nyere avgjørelser som har overføringsverdi selv om de ikke konkret gjelder skade etter brudd på kommunal hovedvannledning. Slik det fremgår av KS sine vilkår med kommentarer fra KS og blant annet Skoghøy op.cit., er det trukket generelle slutninger om ansvarsforhold på vann- og avløpsområdet fra de aktuelle dommene.

Rt. 2007 s. 431 gjaldt krav etter forurensningsloven § 24 a om erstatning etter tilbakeslag i kommunal avløpsledning med oversvømmelse til følge. Stavanger kommunes reglement gjaldt selv om tilbakeslaget skjedde som følge av at den kommunale avløpsledningen forbi abonnentens hus ikke tok unna regnvannet. En slik situasjon har likhetstrekk med brudd i vannledningen, og det er innenfor felles vilkår. Vilkårene kom til anvendelse selv om 'feilen' var i den kommunale ledningen, som ikke var dimensjonert for så mye regn.

Tilsvarende i HR-2011-1946-A, selv om den konkrete ansvarsfraskrivelsen der gikk for langt.

I Rt. 2014 s. 656 hadde en stein blitt liggende slik at «den blokkerte for stikkledningen til boligen, med den konsekvens at kloakken slo tilbake gjennom et sluk i kjelleren». Tingretten kan ikke lese ut av dommen at det var avgjørende for at kommunens ansvarsbegrensning kom til anvendelse at tettingen skjedde ved den private stikkledningen. Av lagmannsrettens dom (LF-2013-35251: «en stor stein hadde kilt seg fast og tettet grenrøret ved tilknytningen til hovedledningen») og tingrettens dom (TROMS-2012-15352: «en stor stein i hovedkloakken som tettet den nær fullstendig i grenrør ved tilknytningen stikkledning for Frænaveien 76») synes det mest nærliggende å legge til grunn av feilen var i kommunens del av ledningsnettet, selv om følgen var at stikkledningen ble tett.

Heller ikke i Skoghøy op.cit. pkt. 3.2 eller 3.3 er det spor av at ansvaret skal bero på om skaden skjer i hovedvannledningen eller tilførselsledningen inn til huset.

Oppsummert mener tingretten derfor at kommunens vilkår som sådan kommer til anvendelse på bruddet i hovedvannledningen i Pelvikvegen i mai 2022.

Kan kommunen fraskrive seg ansvar etter vannressursloven § 47 annet ledd bokstav d)?
Subsidiært har Gjensidige anført at kommunen ikke kan fraskrive seg ansvar etter vannressursloven § 47 annet ledd bokstav d).

Til dette bemerker retten at uttalelsen i Rt. 2014 s. 656 avsnitt 46 er helt generell, selv om den tar utgangspunkt i forurensningsloven § 24a:

«Stavanger-dommen og Alta-dommen gjaldt objektivt ansvar etter forurensningsloven § 24a. Men ettersom kommunens adgang til å fraskrive seg ansvaret ikke er regulert i loven, må dommene ses som uttrykk for den alminnelige rettstilstanden på området. Jeg viser til det jeg allerede har sagt om den normative sammenhengen mellom det lovfestede og det ulovfestede ansvaret på dette området. Når førstvoterende i Alta-dommen avsnitt 35 tar som utgangspunkt at det må «sterke grunner [til]» for å tillate at forurensningsloven § 24a kan fravikes gjennom kommunens eget reglement, slår dette derfor an tonen også der ansvaret følger av ulovfestet rett. Tilpasset en større variasjonsbredde i reglements klausuler enn det

Høyesterett hadde sin oppmerksomhet rettet mot i Stavanger-dommen og Alta-dommen, vil jeg anta at ansvarsfraskrivelser – avhengig av karakter og omfang – i det minste må ivareta tungtveiende saklige behov, og dessuten ikke må avskjære ansvar i en slik utstrekning at man i realiteten rokker ved den grunnleggende risikofordelingen som det objektive ansvaret er et uttrykk for. Vurderingene blir, vil jeg tro, i hovedsak de samme enten ansvaret er lovfestet eller ulovfestet.»

Tingretten peker på at nettopp når ansvaret er så vidtrekkende som i vannressursloven § 47 annet ledd bokstav d), må kommunen kunne begrense ansvaret for å balansere risikoen. Det er i så måte sentralt at begrensningene i kulepunktene i pkt. 3.14 knytter seg til forhold ved abonnentens eiendom, lagring mv. Punktene innsnevrer ikke selve ansvarsgrunnlaget for kommunen iht. loven. Muligheten for ansvarsbegrensning må da være den samme etter vannressursloven § 47 annet ledd bokstav d) og forurensningsloven § 24a, selv om sistnevnte kun gjelder utilstrekkelig kapasitet eller vedlikehold.

Retten viser videre til Skoghøy, op. cit. pkt. 5. Han trekker der generelle slutninger fra Rt. 2014 s. 656:

«Dommen i Rt-2014-656 A gjelder fraskrivelse av objektivt ansvar for avløpsanlegg. De resonnementer dommen bygger på, har imidlertid overføringsverdi også til fraskrivelse av andre former for erstatningsansvar. Ved avgjørelsen av hvor langt ansvarsfraskrivelser skal aksepteres, må det skilles mellom tilfeller hvor skadelidte har en reell mulighet til å nekte å akseptere ansvarsfraskrivelsen, og tilfeller hvor han ikke har det.

I tilfeller hvor skadelidte *ikke har noen reell valgrett*, må det etter dommen fra 2014 være et vilkår for å akseptere en ansvarsfraskrivelse at den ivaretar tungtveiende saklige behov, og ikke avskjærer ansvar i en slik utstrekning at man i realiteten rokker ved den grunnleggende risikofordelingen som ansvarsregelen er et uttrykk for. Hvor tungtveiende saklige grunner som skal kreves, avhenger av ansvarsfraskrivelsens karakter og omfang.»

Vurderingen iht. annet avsnitt kommer tingretten tilbake til nedenfor.

Gjensidige har pekt på likheten med et tilfelle hvor den som får vannskade etter brudd på kommunal vannledning ikke er tilknyttet det offentlige nettet. I det tilfelle gjelder ikke vilkårene, og Barstad er like mye uten skyld i skaden som en slik 'utenforstående'. Etter rettens syn er det like fullt slik at den som knytter seg til offentlig vann og avløp vedtar de aktuelle vilkårene, som henger tett sammen med at man da får nytte av det fellesgode et kommunalt vann- og avløpsnett er. Dermed er det også ut fra risikofordelingen knyttet til gode riktig at man omfattes av vilkårene med begrensninger, selv om det kan gi lavere erstatning enn en utenforstående skadelidende.

Retten er etter dette kommet til at kommunen kan fraskrive seg ansvar for ved brudd i hovedvannledning, knyttet til abonnentens lagring.

Kommer de aktuelle ansvarsbegrensningene til anvendelse, og er de gyldige?

Det er annet og tredje kulepunkt i pkt. 3.14 som er påberopt av kommunen i denne saken. Tredje kulepunkt kommer etter rettens syn til anvendelse for alle gjenstandene som det er utbetalt forsikring for i denne saken, ettersom alle gjenstander som ble skadet var lagret rett på gulvet. Retten viser til eier Nanna Rein Barstads forklaring om at det var tale om en midlertidig lagring under oppussing, og at kjelleren ikke var innredet ennå med oppheng, hyller eller liknende. Gjenstander som ble lagret oppe på kasser som sto rett på gulvet og derved kom opp fra gulvet, ble ikke skadet og er ikke en del av oppgjøret, forklarte hun. Det er derfor ikke nødvendig å vurdere annet kulepunkt. Bærum kommune er ut fra Barstads forklaring uten ansvar for hele erstatningsbeløpet etter tredje kulepunkt.

Retten nevner for øvrig kort at kulepunkt 2 og 3 etter rettens syn ivaretar tungtveiende saklige behov og ikke avskjærer ansvar i en slik utstrekning at de i realiteten rokker ved den grunnleggende risikofordelingen som det objektive ansvaret er et uttrykk for, jf. Rt. 2014 s. 656. Med utgangspunkt i at kommunen er objektivt ansvarlig for all skade er det saklig å avgrense ansvaret mot gjenstander som ut fra sin art og verdi er uvanlig eller uaktsomt å lagre i kjeller, og mot ansvar for ting som er lagret så lavt som under lagringshøyde 100 mm over gulv i kjeller. Ansvaret for det offentlige kan ellers bli urimelig stort ut fra den grunnleggende risikofordelingen som det objektive ansvaret er et uttrykk for. I denne saken er bøker à 2 000 kroner per stykk, 3 dresser verdt til sammen 54 000 kroner og fem litografier/bilder verdt til sammen 205 000 kroner illustrerende. Dette er verdier oppgitt av forsikringstaker som er lagt til grunn av Gjensidige. Det er i tråd med risikofordelingen at slike gjenstander må lagres på loft, i øvre etasjer, hos andre eller på lager e.l. dersom man under en oppussing ikke har annen mulighet enn å legge dem rett på kjellergulv, selv om man oppfatter kjelleren som sådan som tørr. Begrensningen gjelder nettopp ved sjelden hendelse som ledningsbrudd hvor store vannmengder fosser ut. Tingretten peker også på forsikringsmuligheten for beboer, som saken her illustrerer, sml. Rt. 2007 s. 431 avsnitt 49, og muligheten for forsikringsselskapet til å begrense erstatningen i egne vilkår overfor kunden.

Naboloven

Dersom ansvarsbegrensningen ikke skal gjelde dersom ansvaret bygger på naboloven §§ 9 jf. 2, vil det fullstendig uthule ansvarsbegrensningen ettersom en kommunal vannledning ofte vil gå over en eiendom som anses som nabo til der skaden skjer. Etter rettens syn gjelder derfor ansvarsbegrensningen for ansvar etter naboloven, og kommunen skal frifinnes også etter naboloven. Begrunnelsen for ansvarsfraskrivelse i drøftelsen ovenfor gjør deg gjeldende på samme måte.

Bærum kommune skal etter dette frifinnes.

Sakskostnader

Bærum kommune har ut fra resultatet vunnet saken fullt ut og har krav på full erstatning for sine sakskostnader fra motparten, jf. tvisteloven § 20-2 annet ledd jf. første ledd.

Retten er imidlertid kommet til at Gjensidige helt skal fritas for erstatningsansvar fordi tungtveiende grunner gjør det rimelig, jf. tredje ledd. Det utslagsgivende for retten i så måte er partenes opplysning om at spørsmålet om anvendelsen av kommunale vilkår for vann og avløp ved brudd på den kommunale hovedvannledningen ikke har vært prøvd opp mot Rt. 1905 s. 715 tidligere i tilgjengelig rettspraksis. Dette var sakens hovedspørsmål, slik begge sider la opp saken. Gjensidige hadde derfor god grunn til å få saken prøvd fordi den var objektivt sett tvilsom, i rettslig forstand, jf. bokstav a. Retten legger da også noe vekt på at tilgjengelig nyere rettspraksis om adgangen til ansvarsfraskrivelse gjelder forurensningsloven § 24a. Etter rettens syn er behovet for en rettslig avklaring som dette i kjernen av den snevre unntaksadgangen etter § 20-2 tredje ledd bokstav a. Det er da grunn til å lempe ansvaret fullt ut selv om det ikke er andre momenter for taler for fritak. Begrunnelsen for fritak tilsier full lemping, ikke delvis.

DOMSSLUTNING

1. Bærum kommune frifinnes.
2. Partene bærer egne omkostninger.

Retten hevet

Tarjei Istad

Veiledning om anke i sivile saker vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre f.eks. om det bør være muntlig behandling i rettsmøte, skriftlig behandling og/eller rettsmekling.

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klar overvekt av sannsynlighet for at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 250 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 250 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling dersom anken ikke reiser spørsmål av betydning utover den aktuelle saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves. Anken kan også nektes fremmet dersom den reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.